

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. Dominicanorum Thomistarum & ea in re sequacium pro impeccabilitate
Angelorum in instanti creationis quovis modo ab eis explicata infirmæ
confutantur rationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

4. Probatio nostra est, ex principio satis Philosophis, & Theologis communi, quare, ad hominem contra eos, efficax, etsi non satis firmum nobis, principium sit, ut disputatione 4. quaestione 5. cert. 5. à num. 8. constabit, quia Angelus perfectissime etiam intellectivus, non solum ex creatis de facto, sed etiam ex possibilibus, essentia sua est creatura, & facultatis virtutisque intellectivæ limitata, & quæ neque omnia obiecta simul percipere, neque æque magna intentione pluribus eorum simul possit attendere, ac si paucioribus, aut vni solum attenderet, ut de se, & experientia notum est: unde illud axioma philosophicum manavit, *pluribus intentus minor est ad singula sensus*, quod non de facultate sensitiva solum, sed cognoscitiva quavis creata intelligitur: ita enim omnibus æqueque intente, & perfecte mentaliter etiam attendere, ac si vni tantum obiecto percipiendo attenderetur, non quidem limitata & creata, sed infinita, & increata mentis diuina, Deique solius proprium est: de quo proinde Tertullianus, quia solet profunditate, merito aiebat: *Deus ad omnia (obiecta) sufficit, nec potest esse sua perspicacia prauaricator*. Iam vero, si ita res in Angelis eorumque creatis ac limitatis mentibus habet, ut attentione ad plura obiecta, simul in eodem instanti percipienda, singulis attendat minus, minusque adhuc, & minus, quo plura, & plura ea obiecta sint: atque ita intente, vni, vel alteri obiecto percipiendo, ac penetrando possit intendere, ut vix aliquid, ac, ne vix quidem, virium facultati eius intellectivæ, pro tunc, relinquatur otiosum, quod alteri obiecto percipiendo possit impendere, fieri plane potest, ut malitiae terrahentis, ab obiecti mali prosecutione attendendæ, nil, aut perexiguum virium facultatis intellectivæ Angelo relinquatur, & tota tota, vel fere tota, aliis obiectis, simul impense, percipiendis, vel bonitati obiecti attrahentis occupata, libertati, ac deliberationi ad eius prosecutionem, vel fugam nullus, vel perexiguus, ac fere nullus locus relinquatur, ac proinde ex plenæ aduertentiæ defectu veniale surreptitium possit incurrere. Hinc vero ratio, pro opposita non suppositione subiecti questionis huius facile evanescit, iam ad questionis decisionem, mihi difficilem, ac prolixius dubiam, veniamus.

5. Dicendum secundo est. Angelus in primo instanti creationis suæ, peccatum veniale surreptitium, ex inadvertentia, seu de facto aduertentiæ, ac deliberationis plene in obiecto malo prosequendo potuit absolute admittere. Est contra nostrum Quirós loco citato, qui Angeli impeccabilitatem, peccato etiam veniali quouis, quo instanti creationis intelligit, atque vniuersum docet. Probatur, quia gratia habitualis in instanti creationis Angelo quomodolibet infusa à Deo, nec antecedenter, nec consequenter adhuc veniali peccato, aduersatur, ut omnibus est notum. Rursus obreptitium, ac surreptitium veniale ex defectu plenæ aduertentiæ, ac deliberationis instantanea esse potest, cum solum ad plenam deliberationem rationalis creaturæ diuisibilis duratio, à quo primum deliberationis materia propofita est, requiratur, non autem ad deliberationem secundum quid solum talem, & quæ præ inadvertentia ad alteram partem vix deliberationis nomen meretur, atque ad subitos instantaneos voluntatis motus, quam ad deliberatos propius valde accedit, quæ satis, ut dixi, ad hominem contra plerosque (ne dicam omnes) Doctores efficax est, tamen nobis non admodum firma, ut videbis disput. 4. quaest. 5. cert. 5. à num. 8. Denique: ratio illa indecentiæ artis sapientiæ, & summi Artificis, & conditoris Angelorum Dei in venialibus hisce surreptitiis defectibus pro creationis, instanti primo etiam connaturaliter Angelo possibilibus non probat. Tum quia fini ad quem, opus nempe Angelus conditum est non

opponuntur, nec ferè eius affectionem retardant: tum, quia, opus, siue natura Angelica, non adeo perfectum essentia sua opus est, quod vel minutulus, vixque perceptibilis defectus, æqueve dedecet, debeat ab Artifice, & arte, eius etiam absoluta possibilitas præcaueri: maxime, cum surreptitia venialia ex natura potius naturæ rationalis debilitate, & facultatis intellectivæ cunctitate, ac limitatione, quæ pluribus æque, & perfecte attendere simul nequit, quam ex voluntati, & vñs libertatis vitio proveniant, demum adeo minutuli defectus, nec operis, nec Dei artificis, ac diuinæ suæ artis indecentiam concernentes surreptitia venialia sunt, ut, ne in viris quidem perfectissimis, quos ad quam maximam perfectionem, & absolutissimam Ecclesiæ viriisque militantis, & triumphantis exempla amicissima, & accuratissima prouidentia, & prædestinatione elaborauit Deus, ne de facto plura quotidie fuerint, nedum absolute potuerint, præcauerit adhuc in eorum aliquo, ad potentiam, & gratiæ suæ ostensionem. Desperam, cuiusque vniuersum filium Iesum, ut diximus, excipe: in quibus, vel vniouis hypostatice, vel maternitatis summæ dignitate tantulus defectus ille dedecet; quæ ex ratione Dominicanorum, quomodocumque explicata, & contra hanc conclusionem extensa, opponi possent, eius rationis confutatione excluduntur.

CERTAMEN III.

Dominicanorum Thomistarum & ea in re sequacium pro impeccabilitate Angelorum in instanti creationis quouis modo ab eis explicata infirma consulantur rationes.

1. Nilil Doctoribus maiori attentione curandam, prouidendumque est, quam debilia, fallaque conclusionum suarum fundamenta detegere: præsertim, quæ à plerisque, nec contentendæ auctoritatis viris animaduertentur circumferri, ne eorum fundamentorum infirmitate conclusio, aliis firma, nutet, atque in disputationibus à viris sapientibus contemnatur, ex eis plane esse censeo rationem Dominicanorum Thomistarum pro asserta à nobis etiam absoluta impossibilitate peccati mortalis Angelorum in instanti creationis delumpam ex S. Thoma citata qu. 63. a 5. corp. scribente, *quoniam enim res aliqua in primo instanti, quæ esse incipit, non potest operari; tamen illa operatio, quæ simul incipit cum esse rei, est illi ab agente, à quo habet, esse: sicut moueri sursum inest igni à generante, vnde si aliqua res habeat esse ab agente deficiente, quod possit esse causa defectiva actionis, potius in primo instanti in quo incipit esse habere defectum operationem, (ut tribus curux, ac defectuosa ex qua claudus animalis motus procedit exemplo statim confirmat,) pergit, agens autem, quod Angelus in esse produxit (scilicet Deus) non potest esse causa peccati, unde non potest dici, quod Diabolus in primo instanti suæ creationis fuerit malus. Fateor verba hæc rationem à præfatis Doctoribus intentam planiori intelligentia sonare; tamen Doctoris Angelici recentia ipsius mentem benignius fuerimus interpretati, cert. 1. num. 6. sub fin. ne debilem adeo interpretationem ipsi tribuamus, quod si nostra illa interpretatio textui recitatio, non congruat, nil modestius fuit à nobis potest eo, quod dictum à nostro Valquez fuit citata disp. 236. c. 3. §. Ego quidem fateor: nempe altiore S. Thomæ sensum eis verbis contineri, quam nos assequi possumus, certè Capreolus inter Dominicanos Thomistas non contemnendus, rationis,*

tionis, quæ eis verbis sonat infirmitatem recog-
noscentis alio eorum verborum sensum, non tamen
feliciter traxit: cui accedere dicitur Caeteranus, & si
demum absciderit, ut vidimus, quæst. 3. Carmelitani
discalceati citato loco, cert. 1. & si rationem S. Tho-
mæ Thomistico sensu communiore tueretur proficien-
tur valde ab eo recedunt: quo cum rationis sen-
sum, Dominicanorum Thomistarum taciti etiam
impugnat, eiusque falsitatem satis declarant. sed
horum etiam ratio & sensus firmiter, veroque simi-
lior nequaquam est Thomistico communi, quem
reiciunt, etsi discursibus nostris Quirous, eorum ratio
fulciatur, ut inferius ostendemus.

2. Communis rationis Thomisticus sensus, quem
S. Thomæ verba sonant (nempe, quod omnis opera-
tio, quæ incipit cum ipso esse effectus tribui debet
efficienti, & auctori effectus ipsius, ac subinde
agenti, & auctori Angelorum Deo operatio prava,
quæ in primo creationis ipsorum instanti ab eis fiet
(et) facillime exploditur. Etenim operatio prima
effectus cuiusvis, & quæ cum eis esse incipit, tunc
solum auctori effectus illius tribuitur, cum ab eo
effectus, eiusque natura cum ipso suo esse accipit
per determinationem ad eiusmodi operationem,
à qua ipse de se nequeat absolute se cohibere, &
abstinere, ut patet in igne ad motum sursum, & ter-
ra ad motum deorsum, & reliquis agentibus natu-
ralibus ad suas operationes naturales, atque ab
ipsis necessario, & irresistibiliter exercendas: Atqui
Angelus nequit in se, nec in sua voluntate, neque
in cogitationibus utramque partem indifferenter po-
nentes in primo illo instanti creationis suæ
accipit à suo auctore Deo determinationem, ad
operationem pravam, cui de se nequeat absolute
tunc resistere, sed debeat, ex necessitate nature
ex parte actus primi consideratus, in operationem
pravam despicere obedire, ergo, etsi eam tunc eli-
ciant, & peccet, auctor, & conditor Deus, peccati
illius causa, & auctor non erit, cui proinde tribua-
tur Angelus peccatum, sed Angelus, qui solus ex in-
differenti sua potestate antecedente, & arbitrij libe-
tate se tunc determinat in actu secundo, & liberta-
tis illius exercitio, per pravam ipsam operationem.
Confirmatur, quia per hocce in sequenti duratione
potest Angelus peccare, quin Deo, ut auctori eius
peccatum tribuatur, tribuere illatenus possit: cum
tamen pro ea duratione in qua cum Angelus esse, seu
existentia coniungitur simul eius peccatum existen-
tia, & esse Angelus ipsius, atque atque, in instanti
creationis, causa, & auctor Deus sit, & cogitatio-
nis indifferenter preparator, ac dispositor, & solus
quidem, si tunc primum obiectum & materia deli-
berationi subiecta Angelo proponitur, ac prima sub-
inde cogitatio indifferens sit, quæ in negotio quo-
vis non à creatura rationali, sed à Deo ex Aristotele
Philosophis, & Theologis est: ideo autem in se-
quenti duratione prave operationis Angelus per hoc-
ce causa, & auctor Deus non est, etsi eorum om-
nium, quæ diximus causa, & auctor sit, quia ex
omnibus determinationem, ad prave operandum
Angelus à Deo non recipit, sed potius indiffe-
renter ad id, vel eius oppositum potestatem, &
libertatem, ex qua seipsum operatione ipsa prava
exercit, & in actu secundo determinat ad peccan-
dum: ergo nec peccati ab Angelo admissi in in-
stanti creationis causa, & auctor Deus esset, in
quo nihil aliud Deus ex parte actus primi deter-
minationis ad peccatum, quam in sequente dura-
tione Angelo præstat, sed solum eius indifferen-
tiam, & libertatem in actu primo constituit, ex
qua seipsum pro arbitrio suo operatione ipsa prava
determinare possit, atque exercere determinat
ad peccatum: quod enim Angelus primo esse tunc
incipiat, vel non incipiat, siue influxus, & causa-
litaris negotiationem (ceteris, quoad influxum, &
causalitatem, cum peccat, ad actionem eius
pravam ex parte Dei paribus) nil ponere, auster-
re potest, ut Deus sit, vel non sit operationis
Angelus prave, ac peccati causa, & auctor. Hoc

patet de se, & exemplo motus ignis sursum, qui
non solum in instanti quo primum ignis est, at-
que producit, sed quo post conservatur, sur-
sumque movetur agentis, & conservanti ignem, ut
causa, & auctori tribuitur, quia ab alterutro à quo,
vel primo sit, vel conservatur, recipit ad sursum se
movendum determinationem.

3. Vigetur ad hominem contra Thomistas præ-
fatos, quia multo minus determinationis, & influ-
xus in Angeli peccatum in instanti primo crea-
tionis, adhibet, ponitque de suo Deus eius na-
turam, voluntatem, & indifferentem cogitatio-
nem causando, quam physice eius voluntatem
prædeterminando ex parte antecedentis ad actio-
nem pravam, ut ab Angelo est progressura, est-
que materiale peccati, prædeterminationem autem
voluntatis ad actionem pravam Angelus, quem pri-
mo producit, nequaquam de suo ponit Deus, sed
solum usum omnipotentia suæ in eo instanti arbi-
trio voluntatis Angelicæ permittit ad pravam actio-
nem atque ad eius oppositum: & tamen idem
Thomistæ nec addita à Deo physica prædetermi-
natione, quæ velit nolit, prorsusque irresistibi-
liter, atque infallibiliter ex parte actus primi tra-
hitur ad peccatum Deum auctorem peccati fateri-
tur, sed (ut Catholicos decet) mordicus negant,
quia nihilominus cogitatione indifferenti adstante
libertas Angeli persistit: ergo multo magis pecca-
ti angelici, si in primo instanti daretur, auctor
Deus, & causa non foret, ex productione na-
turæ voluntatis angelicæ, & indifferentis cogi-
tationis (quæ omnia coniungibilia de se, ac natu-
ra sua sunt, cum actionis prave omissione) ex
immissa ab eo prædeterminatione, ex parte actus
primi connexa essentialiter cum actione prava, &
peccato, & inconiungibili, ac prorsus pugnantem
cum omissione peccati: irrationale enim assen-
tendum, ea quæ adeo essentia sua indifferenter
principia sunt, ut adesse nequeant, quin liberta-
tem voluntatis Angelus, & cuiusvis creaturæ, consti-
tuant, etsi adit voluntati creaturæ compingit
aliud, ex parte antecedentis physice illam præde-
terminans ad pravam actionem, ac subinde, ad
peccatum, atque ob eius libertatis persistitiam
in sic etiam prædeterminata voluntate creaturæ huic
solum, ut causa actionem pravam tribui, non Deo,
& tamen è solo defectu physice prædetermina-
tionis à Deo (ut dixi, tomo 1. de Deo vno
controverti. 3. disputatione 1.) eadem illa prin-
cipia libertatis voluntatis non constituere, vel
ea constituta non ita tribuendam Angelo to-
tam actionis prave, ac peccati, quod increatio-
nis instanti admitteret causalitatem, sed esse vl-
terius refundendam in Deum. Arguo ad homi-
nem, sed rationem illam, & alias excusandi
Deum physice prædeterminatorem ad materiale
peccati, (Thomistæ Recentiores Dominicani vo-
lunt) ab eius causalitate exclusi fuisse, & effica-
citer loco citato disputatione 3. Nec valet phy-
sicæ prædeterminationis compositionem cum libe-
tate creaturæ, & excusationem subinde Dei à
causalitate peccati, non esse peccati creaturæ cum
primum est, atque à Deo producit, sed infe-
quente duratione, in qua conservatur. Hoc enim
distinguitur, numero 2. Deinde quidam temporis,
aut instantium diversitas constitutioni libertatis in
actu primo, atque inde quæsitæ excusationi Dei
à causalitate peccati præstare potest: Tertio, cur
non poterit Deus prædeterminationem ad materia-
le peccati cum reliquis, quæ diximus, in instanti
creationis simul producere, vii ad actionem hone-
stam liberam, & meritariam per hocce in instanti
creationis Angelus simul producit: Quarto, quia
prædeterminationem ipsam primo producit Deus,
cum qua, ubi primum est, actio prava, & pec-
catum simul existit, tam in Angelo, quam in
homine: ergo argumento, & ratione tua cau-
sa erit, & auctor peccati Deus, si quid ea ratio
tua probat.

4. Alia veterum aliquot Theologorum ratio fuit. Nullus Angelus in creationis instanti peccavit, ut vidimus: ergo nec potuit in eo instanti peccare. Probat consequentiam, quia vero simile non est, nullum peccasse, cum omnes absolute possent peccare. Maxime, cum in sequenti duratione in qua, absque dubio peccare omnes potuerunt, non vnus tantum, sed adeo multi Angeli peccarint. Probat Soar supra, c. 20. consequentiam, quia, quod omnibus conuenit, id ex communi aliquo naturæ ipsorum competenti conuenit; ac similiter, quod ab omnibus abest, ex connaturali saltem repugnantia naturæ ipsorum communi abest, ac deficit: ergo defectus peccati lethalis in instanti creationis, qui omnibus Angelis conuenit, ex repugnantia, & impotentia naturæ Angelicæ, cum lethali peccato in instanti illo promittit. Negatur consequentia prima: etsi enim vim habeat probatio prima in iis in quibus ex suppositione rerum aliquot naturalium, Dei voluntas potentia, & poudentia eorum naturæ, existentique legibus coarctatur, secus in iis in quibus nil naturale supponitur, cuius exigentiæ, connaturalique, ut sic loquar, iuri Deus attendere debeat, ut connaturaliter provideat, & operetur: sed integrum prorsus eius arbitrio est sic, vel secus providere, & operari, quin iuri, aut exigentiæ precariæ alicui naturæ adueretur. Huiusmodi autem est productio Angelorum omnium ex illis, quos nouit gratia sua efficaci suffulso temptationi prauæ in illo instanti, quo creati sunt, non consenturos, vel ex eis, quos celluros nouit in eo instanti, si crearentur: equid enim iuris in natura rerum erat, quod alterum exigeret, & alterum, etsi precario, à Deo fieri prohiberet? Hinc etiam Soari probatio euascescit: quæ solum probat in iis, in quibus ius aliquod naturale, nec prorsus Dei arbitrium nulla naturali exigentiā adstante intercedit. Maxime in re presenti: in qua, ut peccatum in hoc instanti, vel in omnibus, vel in singulis Angelis vitetur, gratia auxiliante efficaci supernaturali, ac toti etiam naturæ indebita opus est, ex catholica fide: quam conferre, pro instanti creationis, vel omnibus, vel aliquibus, vel nulli ex creatis Angelis non tenetur. Omitto aliam Soari confirmationem, quæ contra hoc dogma catholicum de necessitate gratiæ supernaturalis auxiliantis, ut pro quouis instanti creationis lethale peccatum à rationali creatura vitetur impingit. Arguit enim Soar, creaturæ rationali debere carere aliquando peccato: miserrima quippe esset, cui, nec per instans vnus carere peccato, præsertim mortali, deberetur, quod si pro aliquo deberetur pro primo suæ existentie, & creationis, quo è Dei manibus Angelus prodit debere conformius rationi est. Sed debitum hoc carendi peccato, mortali saltem, dogmati præfato catholico contradicere.

5. Disceat Carmelitani Salmantini probant, quia debitum est Angelis in instanti creationis Dei amor, cum quo pugnat peccatum, saltem mortale: ut, & hominibus, ubi primum physicè ad vsum rationis perueniunt, cum quo creati Angeli sunt: Alioqui cum de diligendo statim Deo præceptum homines habeamus, dubij semper de eius obseruatione in instanti illo proximo physico vsum nostræ rationis essemus, ni ex debito tunc nobis Dei amore iudicij de eius obseruatione conciperemus securitatem: si autem ita debitum amor Angelis in creationis instanti à Deo negetur, peccatum ex Deo veniet negante id, quod peccato repugnat, ac subinde Deo tribuitur peccatum. Hoc debitum amoris Dei, qui, cum mortali adhuc, pugnet, ac subinde super omnia Dei amor sit, eidem dogmati catholico contradicere æque ac debitum auxiliantis gratiæ. Confirmatio, ex simili debito nobis eodem vitio laborat. Eiusque confirmatio nihil non falsum supponit, in primis præceptum de diligendo Deo super omnia in instanti primo physico, quoad vsum rationis peruenitur, pro instanti primo physico vsum rationis à nullo asseritur; imo repugnat,

ex repugnantia deliberationis create in vnico instanti physico, & physicè indiuisibili à nobis ostensa. Secundo, eo admissi securitas nostra de eius adimplerione non solum necessaria non est, sed de facto non admittenda, si dogmati de incertitudine status nostri in gratia quandiu sumus in via consonè discurrendum, & iudicandum sit. Si quidem, & nunc securi essemus in eo instanti primo vsum rationis in Dei gratia, & iustitia fuisse, & tunc fuisset de nostra iustitia certi: siquidem de amore Dei super omnia, qui vel forma iustificans est, vel ipsam secum affert, pro eo instanti certi, ac securi, contra præfatum dogma, essemus.

6. Ratio altera Durandi fuit. Cogitatio prima illius instantis ut peccatum ab Angelo admitteretur defectum aduertentiæ, & ignorantie alicuius, absque quo non peccatur, ex vulgari illo, *omnis peccans est ignorans*, ac demum defectum congruitatis habebit: Cum autem prima illa cogitatio à Deo excitante, & producente species ad ipsam sit, ut à causa particulari determinante per illas intellectum ad eam cogitationem, atque ipsi connaturalius sit cogitationem mediis illis speciebus absque defectibus ignorantie, inaduertentiæ, & congruitatis producere, fiet sane, ut connaturaliter produci debeat cum aduertentiā, & congruitate, cum quibus nequeat esse peccatum: ita rationem Durandi explicat, & confirmat Quirios lect. 2. au. 2. adiungens plura quæ Durandi non sunt. Sed Arrubalis, & Ludouici de Torres locis citatis, nempe, non posse esse peccatum, quin vicius, & efficacius proponatur bonum delectabile, & appetens, quam honestum, ut idcirco peccans dicatur ignorans quod à solo Deo in prima illa cogitatione fieri posset, & contra Angeli creati naturam, eiusque propensionem in honestum, quam in delectabile maiorem: quare, ut efficacior, ac viuacior cogitatio illa delectabilis boni, ut causæ particulari, nec iuxta naturæ exigentiā, sed contra potius, de se suoque arbitrio puro operanti Deo tribueretur, ita & tribueretur Angelorum procreationis instanti peccatum. Hunc vero præfatorum discursum, quod rationi Durandi addidit Quirios de suo tantillum immutauit, nec tantillum, sed multum apparentiæ eorum discursui ademit: exigentiā, quippe, & propensionem naturalem cogitationis illius viuacioris in bonum honestum, præ turpi delectabili in Deo, qua particularis eius causa est, ponit, non in Angelo creato. Addit etiam maiori viuacitatem cogitationis illius primæ congruitatem, atque ad vtramque, è naturali propensione, & modo operandi suo, ut causa particularis, ac determinans ad ipsam est, propendere, ac teneri Deum, ne causa, & author peccati sit: Id autem falsum, nec satis dogmatibus Theologicis, & Catholicis congruum est, nec Arrubal, nec Turrianus docent, sed maiorem viuacitatem, & efficacitatem physicam cogitationis honesti, quam sit boni turpis delectabilis, subiectum quidem congruitatis esse, non vero congruitatem: siquidem posse tunc viuaciori non consentire (quo & illa viuacior congrua non erit) ut remissiori intendendæ se deinceps applicare, ut tunc etiam, cum intensior opposita, ac viuacior illa est feruenter contradictionis libertas, ut eius doctrinæ de maiore viuacitate cogitationis Author Valsquez explicuit semper, 1. 2. disp. 43. cap. 2. & 3. & dist. cap. 5.

7. Verum ratio hæc nullius est ponderis quomodocumque explicata, & instructa; illud enim de necessitate viuacioris cogitationis alterius extremi, nempe boni delectabilis, quam honesti, ut peccetur, eoque sensu *omnis peccans sit ignorans*, peccetur, eoque sensu contrarietatis ferè, ex falsum est, ac libertatem contrarietatis multo terminis ipsis reuertit, nec per consequentias multas contradictionis libertatem tollit, ut ratio 1. tas contradictionis libertatem tollit, de gratia de de ente supernaturali, controuersit, de gratia de de entitate physica auxiliij efficacis ex instituto ostendimus, ac nobis prior Sotrez, libro primo, de

de grat. cap. 12. & 7. de Angelis, cap. 1. Secundus quidam iuris, siue exigentia precarie in Angelo aliave creatura naturæ totius, ut Deus (quem eius primæ cogitationis autorem facimus) speciebus intensioribus honesti, quam turpis ad intensiorem, viuidiorem, ac physice efficaciorē honesti, quam turpis delectabilis cogitationem primam determinet: Angelus enim indifferentis ad vtrumvis voluntatis est, nec amplius subinde petit, quam ex parte obiecti in actu primo proximo sufficienter ad vtrumvis constitui: id, quod remissis æque cogitationibus, vel remissiore altera (dummodo ad suum obiectum prosequendum mouere sufficienter minimo etiam sufficientiæ, valeat) factis à Deo præstatur, quin naturalia naturæ, & voluntatis Angelicæ iura despiciat, ac proterat, sed attendat, quod si non solum viuacitatem physicam, maiorem cogitationis ad honestum, sed & congruitatem debere Angelicæ naturæ contendat, Dei gratiam auxiliantem: & in genere gratiæ, ac beneficii, quam maximam, rationali creaturæ debere, ac prorsus naturalem esse hereticæ, contra fidei dogma contendunt. Quod, etsi de humana creatura, seu homine in speciali materia contra Pelagium, eiusque reliquias fuerit damnatum, de omni creatura rationali per Patres, scholasticos, & rationes omnes eum ipsorum, tum textuum scripturæ, ex quibus statum illud fuit vniuersum definitur, idem etiam absurdum incurritur, si Deum ita ad primam illam cogitationem etiam, ut causam particularem determinantem, sibi suæque perfectioni debere congruam illam providere dicas. Cum gratia non sit id præstare, quod quisque (ac Deus maxime) debet, ne sibi, aut perfectioni suæ cum indecentia, & indignitate deficiat.

8. sed tamen inde constat. Deum non è puro arbitrio suo, & subinde ut causam particularem, sed vniuersalem naturæ rationalis, angelicæ prorsus ut illam in actu primo proximo etiam ex parte principij intentionalis, & obiecti intentionalis mortui, ad vtrumvis amplectendum, vel respiciendum adequatè sufficienter constituit productiones specierum ad eam cogitationem, seu cogitationes vtrumque obiectum voluntati, & arbitrio angelico proponentes in eo creationis instanti Angelicum intellectum determinare: quo arguitur omnes, nedum rationis huius, apprensus adhuc difficultas, cessant. Rursus Deum posse viuaciorem cogitationem obiecti turpis, quam honesti ab eo retrahentis, & vrgentiores occasiones peccandi ad iustorum ampliorem victoriam, & gloriam: imo, & eas quibus, de facto rationales creaturæ labantur, & congruæ, siue efficaces ad malum sint disponere, quin ipsi, ut auctori, ac tentatori, & fualori earum peccata tribuantur, sed ea solum permittat absui libertatis, à qua eis ita positus ac dispositis proveniant concursus Patrum, & scholasticorum sententia est expressa ad Rom. 1. Ezechiel. 14. Exodi 4. textu 10. & aliis innumeris locis, quæ sæpe ex Patribus ita explicuimus. Ac demum, cum omnium primarum cogitationum in quouis negotio denuo Angelis, vel hominibus post instantem primum creationis, & productionis ipsorum, causa determinans, & disponens, & auctor Deus sit æque, atque in instanti, productionis, & creationis ipsorum primo, ut diximus ita arguentes negare, non possunt, vel nec post primum instantem posse Angelos peccare duratione, sequente contra fidem, vel posse peccare in primo contra rationem, & conclusionem hanc suam tenentur fateri.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. II.

CERTAMEN IV.

*Prolixæ nostri Quirōs ratio, & meditatio
postrema nusquam est reiectis proximè firmior.*

1. **P**ostremam rationem conclusionis labore, & discursibus prolixis, & multis, nec vique (ut rebar) finitendis adhibuit noster Quirōs, d. 68. à sectione 4. ad 15. inclusive, ac lect. 18. quam de Angelorum compositorum ex materia & forma, quare à causa secunda creabilium (quos non repugnare censet) impossibilitate peccandi in primo instanti creationis instituit, §. vitimo in cuiusdam obiectiōnis examine ad eandem rationem, ut similitudinem, recurrit: ea vero ad summam, quam potest, redacta sic habet: creatio Angeli est gratia pure liberalis, & supernaturalis Dei, qua proinde, ut proprium eius opus Angelus primum prodit, quod non habet eius conservatio: ergo in creationis instanti Angelus est gratia pure liberalis, & supernaturalis Dei, ergo pro illo peccatum Angeli repugnat. Antecedens primum probat, quia Deus, nec sibi debet Angeli creationem, cuius neque ad esse neque ad connaturalem statum nihil creatum aliquid refert: alioqui creatura aliqua indigeret: contra id Psal. 15. versu 2. nec in connaturali statu, ex æternitate mundi creationem antecedente extitisset, & si absolute absque omni creatura esse posset: ut homo alimento, in connaturali statu indigeret, ut viuat, etsi absolute, absque illo conservari diuinitus possit: sed nec debet creare Angelo ipsi, quem primo creat (& si semel creatum debeat connaturali debito rei natura sua permanentis, carentisque contrario illum conservare) ut bene Recupitrus, tom. 1. de Deo lib. 4. qu. 19. tota maxime, à §. 6. tom. 2. in 1. p. 8. 7. lect. 1. à toto §. 39. & si male oppositum teneat (saltem de aliquo Angelo possibili) noster Henao, tom. 1. Empyrol. lib. 1. exercit. 12. lect. 6. leuibus satis argumentis, & hoc vnicō perspicuo principio discit: quod absolute non existentium nulla absoluta exigentia, iussu absolutum naturale physicum, & reale esse ad aliquid posse, ut in omni exigentia physica actiua, materiali formali, & reliquis patet.

2. Sed nec debetur Angeli creatio reliquis vniuersi, & naturæ totius partibus, totive vniuersæ ac naturæ, quæ Angelo, ut sui parte, constare debet. Tum: quia ex nullius partis, aut rei, ex quibus natura hæc tota, atque vniuersum constat exigentia naturali, & præuisione Deus Angelos creat: multoque minus, ex naturali exigentia, & præuisione naturæ huius, & vniuersi totius, quod ante Angelorum (quibus tanquam partibus essentialiter integratur) creationem natura tota, & vniuersum hoc absolute non est, ut qua totum, & vniuersum, aliquid possit naturaliter exigere: multoque minus partem, quam ve totum hoc absolute sit, absolute existentem supponit: exigeret enim quod, ut absolute sit, & exigit præhabet, vnde Athanas. orat. 2. contra Arian. Hieron. ad Ephes. 3. Damasc. 1. de fide, cap. 8. ac Patres alij omnia præter Verbum Dei gratia, & gratuita voluntate condita esse contra Arianos docent, & creationi rerum, præ conseruatione earum nomen gratiæ, & principij, seu fundamenti gratiæ totius nomen tribuunt. Anselmus de concordia prædestinat. cum creata liber. toto cap. 1. Augustin. epist. 91. Hieron. Epist. 189. Bernard. tract. de gratia, inde vero instantem creationis, & Angelus ipse pro eo instanti gratia pure liberalis, gratuita, & supernaturalis probatur: cum nulli debito exigentiæ naturæ, siue totius, siue partibus eius donec, sed à Deo, eiusque puro libito,